

VONG QUỐC NÔ

Phần I - Nguyên Tác

Thương ngọn cỏ xanh xanh
Thương bờ tre ngăn ngắt
Bờ tre lẩn mặt thành
Ngọn cỏ lan mặt đất.

Bán đất đi làm tôi
Bán trời để đặng thuế
Sống không cửa không nhà
Vong quốc nô là thế.

Rước voi về dầy mõ
Nhận ma làm tổ vải
Sống không cửa không lò
Vong quốc nô đầy ải.

Kìa ai lẩn suối rừng
Vì đâu lời hát trẻ
Há dám xuống Thú Dương
Đi tìm bát cơm tẻ.

Phần II - Chú Giải

A. Giải Nghĩa Những Câu Chữ Khó

Vong quốc nô: Kẻ mất nước, thân làm nô lệ.

Tổ Vải: Tổ tiên ông vải nhà mình.

Lô: Như lò đúc, lò nung vôi, gạch, ngói. Ở đây nói chỗ ở của kẻ bị áp bức.

Đầy ải: Đầy đọa vào nơi chật hẹp.

Lời hát trẻ: Tức là đồng dao.

Bài ca Thái Vi (Hái rau vi)

Phiên âm chữ Hán:

Đặng bỉ Tây sơn hề

Thái kỳ vi hĩ

Dĩ bạo dịch bạo hề

Bất tri kỳ phi dã

Thần Nông, Ngu, Hạ hốt nhiên một hề
Ngã an thích quy hỹ
Vu ta tồ hề
Mệnh chi suy hỹ.

Tạm dịch:

*Non tây lánh gót trần ai
Hái rau vi sống thương đời lắm than!
Bạo tàn đối lấy bạo tàn
Biết chẳng! chẳng biết mà toan cơ cầu?
Thần Nông, Ngu, Hạ nào đâu? (1)
Về đâu, ta biết về đâu mà về!
Ôi thôi đành bỏ ra đi
Mệnh trời đến buổi suy vi cũng đành!*

(1) Thần Nông: Viêm đế; Ngu: vua Thuấn; Hạ: vua Vũ đều là các bậc minh quân, có công với dân.

B. Đại Ý Tổng Quát

Nói về đất nước bị thống trị, đại đa số quần chúng chịu khổ nhục đọa đầy. Thân phận của kẻ mất nước bị nô lệ. Trong hoàn cảnh đó có những người đành ẩn thân trong chốn núi cao rừng thẳm để bảo vệ tinh thần tiết tháo, trong trắng của mình. Đó là hai anh em ông Bá Di, Thúc Tề.

C. Giải Nghĩa Chi Tiết Toàn Bài

Đại đa số quần chúng như những ngọn cỏ xanh mọc lan mặt đất bị dày xéo một cách phũ phàng dưới gót chân ác nghiệt của kẻ thống trị. Trong đám người mất nước thân làm nô lệ, cũng có những người giữ tiết tháo ví như bờ tre ngăn ngắt đứng vươn thân, hình đốt thẳng, lòng không, cành lá tràn lấn lên mặt thành một cách ngang nhiên. Dù sao cũng đáng thương cả!

Bởi vì: Phải bán phần đất sống của mình đi làm tô, bán phần trời của mình để mà đập vào chỗ thiếu thuế. Thành ra sống mà không cửa không nhà – Vong quốc nô là thế!

Lại còn có kẻ đi rước voi về dày mỡ mả ông cha mình. Nhận ma làm tổ vải của mình, rõ ràng là kẻ sống không cửa không lò, là kẻ vong quốc nô bị đầy

ài một cách tủi nhục như thế đó!

Kìa như ai (Bá Di, Thúc Tề) không chịu khuất thân sống tủi nhục như thế nên đã lẩn tránh, tìm chốn rừng sâu suối vắng mà ẩn thân. Chẳng phải như lời hát trẻ, mà chính mình đã quyết tâm ở trên núi Thú Dương không thềm xuống để đi tìm lấy chén cơm tẻ của kẻ thù ban bố cho, "*Bất thực cốc Chu gia*", nghĩa là không thềm ăn ngũ cốc của nhà Chu.

D. Bình Luận

Trong cảnh ngộ "Vong quốc nô", dù những thân phận của những ngọn cỏ xanh xanh hay bờ tre ngăn ngắt kia đều có những cái đáng thương cả. Phải bán đất bán trời đi thì con người "nhân chủ" của mình bám vào đâu để gọi là "[đầu] đội trời chân đạp đất"? Phải chăng chính vì muốn giữ vững cái tư thế của con người trong trời đất, nên Di, Tề mới thoát ra ngoài cái vòng thống trị của nhà Chu. Lẩn vào trong suối rừng Thú Dương mà sống, rau vi tuy chẳng nuôi sống được thể xác nhưng đã nuôi sống được tinh thần "Tiết thẳng, lòng không" thanh cao trong sáng./.